

Kommunikáció a pszichiátriában, avagy: A Paradigma-szigetek hídjai

Purebl György

Semmelweis Egyetem ÁOK Magatartástudományi Intézet,
Budapest
purebl.gyorgy@gmail.com

Nem nagyon létezik még olyan orvosszakma, amelyben ennyi paradigma férne meg egymás mellett. mint a pszichiátriában és a pszichoterápiában. Ennek hatalmas előnyei elvitathatatlanok: ekkora eszköztárból nagyon kevés szakma válogathat. Ugyanakkor a mindennapokban megvannak a maga hátrányai is: talán egyik szakmában sem annyira fontos a nyelv, a kommunikáció, és – az elsősorban ennek mélyebb rétegeiben meghúzódó – narratívák értelmezése, mint a pszichiátriában és pszichoterápiában. A különböző paradigmák számára azonban ezek a narratívák más és más jelentéssel bírnak. A tapasztalt terapeuták általában megbirkóznak azzal, hogyan olvashatók a különböző megközelítések egy integratív keretbe. De melyik paradigma nyelvén kommunikáljuk ezeket a kliensekkel? Ez sem volt nehéz feladat addig, amíg a klienseket a terapeuták tanították az (általuk használt paradigma) nyelvére. Ez azonban az elmúlt tíz évben gyökeresen megváltozott. Az orvosi (és pszichiátriai, pszichoterápiás) információ-forrása többé már nem az ellátórendszerben dolgozó segítő, hanem elsősorban elektronikus információ-források. Megfelelő magyarázat hiányában az elsősorban az Interneten megismert terápiás irányzatok alapján sajátos nyelveket, önértelmezéseket és teljesen egyéni terápiás paradigmákat képesek létrehozni a betegek, amelyek aztán komoly (sokszor eleinte rejtett) terápiás akadályt jelentenek. Mindezt tetézi, hogy sok esetben hiányzik a párbeszéd és az őszinte, egyenrangú integráció igénye az egyes irányzatok részéről, ami fokozza a kommunikációs zavart nemcsak a segítő–beteg, de a segítő–segítő kapcsolatokban is. Az egyik megoldás az egyszerű, ideológiáktól mentes, de hatékony kommunikációs technikák közös nyelvként való bevezetése lehet. A kommunikációelmélet és tudomány lehet tehát a híd a különböző paradigmák integrációjában.

Hipnózis hatása a prospektív emlékezeti teljesítményre

Racsmány Mihály¹, Demeter Gyula¹, Kovács Zoltán Ambrus², Juhász Marianna³, Boncz István², Keresztes Attila¹, Pajkossy Péter¹, Szendi István²

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kognitív Tudományi Tanszék, Budapest

²Szegedi Tudományegyetem, Pszichiátria Klinika, Szeged

³Miskolci Semmelweis Kórház és Egyetemi Oktatókórház, Pszichiátriai Osztály, Miskolc
szendi.istvan@med.u-szeged.hu

A prospektív emlékezet (PM) az a kognitív funkció, amely lehetővé teszi, hogy egy jövőre irányuló szándékot megőrizzünk, felelevenítsünk és a jövő egy adott időpontjában, meghatározott kontextusban megvalósítsunk.

Kísérletünkben először vizsgáltuk hipnózisban egészséges, önkéntes egyetemi hallgató kísérleti személyek (n=23) PM feladatban nyújtott teljesítményét három kondícióban. A kísérleti elrendezés összetartozó mintás, az éber és a hipnotikusan módosított tudatállapot sorrendje kiegyenlített volt.

A kísérlet alaphelyzetében nem voltak PM ingerek, a vizsgálati személyek egyszerű reakcióidő feladatot hajtottak végre ('ongoing feladat'). Az ún. elvárt helyzetben a vizsgálati személyek az alaphelyzettel meg-egyező 'ongoing feladat' végzése közben várták a PM ingereket, amelyek azonban a teljes feladatszakasz során sem jelentkeztek. A harmadik, ún. prospektív helyzet az elvárt helyezettől abban különbözött, hogy itt a semleges ingerek között valóban meg is jelentek a PM ingerek. Az 'ongoing' reakcióidő feladatban megfigyelhető teljesítményváltozás lényeges információkat hordoz a prospektív feladat megoldásában szerepet játszó végrehajtó folyamatokról.

Hipnotikusan módosult tudatállapotban a vizsgálati személyek a prospektív helyzet 'ongoing' feladatában szignifikánsan gyorsabban teljesítettek, mint éber állapotban, viszont szignifikánsan többet is hibáztak.

Eredményeink arra utalnak, hogy a hipnózis kapcsolja a prospektív feladatok megoldásában szerepet játszó kontrollfolyamatokat, elősegítve ezáltal a figyelemi fókuszban lévő feladat gyorsabb megoldását, ami azonban egyúttal több téves riasztással is jár. Mindez úgy interpretálható, hogy a hipnózis felerősíti az automatikus konfliktusmonitorozó és asszociatív kereső mechanizmusokat.